

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 39/2020-29

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 12. mája 2020 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a zo sudcov Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a Miloša Maďara prerokoval prijatú ústavnú sťažnosť sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] zastúpených Advokátskou kanceláriou Hovan a Hospúdko, s. r. o., M. Gorkého 8, Spišská Nová Ves, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Pavol Hovan, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 257/2014 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] a [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 257/2014 porušené bolo.

2. Okresný súd Prešov je povinný nahradiť [REDACTED] a [REDACTED] [REDACTED] trovy konania v sume 640,66 € (slovom šesťstoštyridsať eur a šesťdesiatšesť

centov) na účet ich právneho zástupcu Advokátskej kancelárie Hovan a Hospůdka, s. r. o., M. Gorkého 8, Spišská Nová Ves, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania a sťažnostná argumentácia sťažovateľov

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 39/2020-9 z 28. januára 2020 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „sťažovateľka“, spolu aj „sťažovatelia“), vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 257/2014 (ďalej aj „napadnuté konanie okresného súdu“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že napadnuté konanie okresného súdu bolo začaté na základe podania sťažovateľov z 28. novembra 2014, ktoré bolo okresnému súdu doručené 2. decembra 2014, ktorým sa sťažovatelia domáhali, aby okresný súd vydal uznesenie o povolení obnovy konania vo veci sp. zn. 28 P 361/2012. Išlo o konanie, v ktorom bol na základe rozsudku okresného súdu č. k. 28 P 361/2012-11 zo 14. januára 2013 okresným súdom schválený právny úkon – dedičská dohoda o odmietnutí dedičstva po ich nebohom otcovi. Ďalej uviedli, že na základe podania okresného súdu v napadnutom konaní okresného súdu, na ktorom podľa tvrdení sťažovateľov nebol uvedený dátum jeho vydania, ktoré bolo sťažovateľke doručené

21. júna 2016, okresný súd sťažovateľku vyzval na predloženie rovnopisu podania týkajúceho sa napadnutého konania okresného súdu v lehote 15 dní, a to návrhu na obnovu konania z 2. decembra 2014 v súvislosti s rekonštrukciou spisu.

3. Sťažovatelia ďalej uviedli, že podaním zo 6. júla 2016 bol predmetný návrh na obnovu konania opätovne zaslaný okresnému súdu, ktorý sťažovateľov výzvou z 2. augusta 2016 vyzval, aby v lehote 15 dní v zmysle výzvy žalobu doplnili. Sťažovatelia zároveň uviedli, že posledným podaním, ktoré im bolo zo strany okresného súdu adresované, bola výzva na zaplatenie súdneho poplatku zo 4. augusta 2016. K tomu dodali: *„Od tohto dátumu, nebolo sťažovateľom doručené žiadne iné podanie a vzhľadom na skutočnosť, že ubehli viac ako dva roky a od samotného podania návrhu na začatie konania viac ako štyri roky, počas ktorých nebolo vo veci vydané žiadne rozhodnutie vo veci samej, ani iné rozhodnutie týkajúce sa merita veci, sťažovatelia podali sťažnosť predsedovi Okresného súdu Prešov.“* Na podanú sťažnosť predseda okresného súdu odpovedal listom z 24. mája 2019 pod sp. zn. Spr 2231/2019, v ktorom vyhodnotil sťažnosť na prietahy v napadnutom konaní okresného súdu ako dôvodnú.

4. Zároveň sťažovatelia uviedli, že osobitne upozorňujú na okolnosť, že napadnuté konanie okresného súdu, ktoré bolo začaté na základe podania sťažovateľov z 28. novembra 2014, doručeného okresnému súdu 2. decembra 2014, nebolo do dňa podania ústavnej sťažnosti právoplatne ukončené. Dodali, že sťažovatelia svojím konaním nespôsobili jeho zdržavanie, teda prietahy v konaní, ktoré boli spôsobené nečinnosťou okresného súdu v napadnutom konaní okresného súdu.

5. Vzhľadom na uvedené sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd po prijatí veci na ďalšie konanie vo veci samej nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo [redacted], [redacted], trvale bytom [redacted] [redacted], na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 13C/257/2014 porušené bolo.“

2. Základné právo [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], trvale bytom [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 13C/257/2014 porušené bolo.

3. [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], trvale bytom [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadostučinenie vo výške 3.000 EUR (slovom tritisíc eur), ktoré je Okresný súd Prešov povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], trvale bytom [REDAKOVANÉ] priznáva primerané finančné zadostučinenie vo výške 3.000 EUR (slovom tritisíc eur), ktoré je Okresný súd Prešov povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Okresný súd Prešov je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], trvale bytom [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 223,13 EUR, na účet Advokátskej kancelárie Hovan a Hospūdka, s.r.o., do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia.

6. Okresný súd Prešov je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], trvale bytom [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 223,13 EUR, na účet Advokátskej kancelárie Hovan a Hospūdka, s.r.o., do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia.“

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľov

6. V súvislosti s oznámením ústavného súdu o prijatí ústavnej sťažnosti sťažovateľov na ďalšie konanie okresný súd zaujal stanovisko podaním sp. zn. 1 Spr O 330/2020 z 10. marca 2020. V ňom zákonný sudca v podstatnom uviedol:

«... ústavnú sťažnosť... považujem ako celok za nedôvodnú, a to jednak poukazom na atypickú povahu ich vecí, ďalej vágny postup sťažovateľov, a zjavný nedostatok tvrdení odôvodňujúcich (objektívizujúcich) výšku ich údajnej nemajetkovej ujmy, ako aj reálnu „frustráciu a utrpenie z preťahovanej dĺžky konania“...

Okrem toho ak sa pri rozhodovaní prihliada okrem iného aj na obtiažnosť veci a správanie účastníkov, tak v danom prípade nemožno opomenúť ani túto skutočnosť len všeobecným konštatovaním, že rozhodovanie o obnove konania je bežnou súčasťou rozhodovacej praxe súdov... nakoľko v danom prípade navrhovateľov išlo o netypickú vec bez existencie protistrany... a situáciu, že pôvodnému návrhu sťažovateľov bolo v základnom konaní v celom rozsahu vyhovené, a napriek tomu ho napádali, a nešlo tak o problematiku, ktorá by bola v súdnej praxi bežne riešená, a vo vzťahu ku ktorej by existovala ustálená judikatúra.

Aj pokiaľ ide o správanie sťažovateľov, možno poukázať na to, že priebeh konania bol ovplyvnený aj tým, že návrh sťažovateľov na obnovu konania, napriek tomu, že boli zastúpení kvalifikovaným advokátom, bol veľmi stručný a všeobecný, a napríklad aj napriek výzve súdu na doplnenie (konkrétnych) skutočností, ktoré by odôvodňovali priaznivejšie rozhodnutie vo veci v ich prospech, neuviedli žiadnu konkrétnu vyššiu hodnotu hnutelných vecí a nehnuteľností, ktoré by odmietnuté dedičstvo podľa nich malo mať, a ani dôkazy o tom, a aj v rozpore so zásadou „vigilantibus iura“ boli inak až do podania sťažnosti predsedovi súdu (po ktorej bolo vo veci bezprostredne rozhodnuté) pasívni a o vec sa nijako nezaujímal.

Nemožno nechať tiež bez povšimnutia skutočnosť, že aj samotnú ústavnú sťažnosť... podali na Ústavnom súde SR dňa 18.7.2019 až viac ako 2 mesiace po rozhodnutí tunajšieho súdu v tejto veci č. k. 13C/257/2014-31 zo dňa 9.5.2019... Toto konanie pritom v čase podania ústavnej sťažnosti nebolo právoplatne skončené už len preto, že sťažovatelia voči nemu podali už len formálne stručné odvolanie, hoci boli zrejme už v tom čase svojim právnym zástupcom poučení o jeho zjavnej bezúspešnosti... Rozhodnutie tunajšieho súdu bolo pritom medzičasom odvolacím súdom už aj potvrdené a vec je právoplatne skončená.

A napokon aj pokiaľ ide o tvrdenia sťažovateľov o ich údajnej nemajetkovej ujme vyplývajúcej z neprimeranej dĺžky konania, ako aj z dôvodu údajnej frustrácie a utrpenia z preťahovanej dĺžky konania, ide len o úplne všeobecné a vágne tvrdenia, ktoré sťažovatelia (vrátane ich rozsahu resp. intenzity) nie len že ničím konkrétnym vo vzťahu k svojim osobám neodôvodňujú (neobjektívizujú), ale sa k nim nemožno vlastne ani len vyjadriť... Vo vzťahu k ich prežívaniu, očakávaniam a údajnej frustrácii pritom poukazujem na aj ich pasivitu a úplnú absenciu urgencií alebo iného aktívneho záujmu o stav konania

až do podania sťažnosti predsedovi súdu... ako aj na to, že o zjavnej bezúspešnosti či pochybnej možnosti úspechu ich návrhu na obnovu konania zrejme... boli resp. mali byť poučení zo strany ich zástupcu pravdepodobne už ihneď pri podaní ich návrhu na obnovu konania, a jeho samotnou dĺžkou tak žiadnu podstatnú ujmu utrpieť nemohli.

Ústavná sťažnosť sa preto... javí iba ako samoúčelný výkon práva smerujúci len k získaniu neopodstatneného finančného prospechu, teda ako výkon práva v rozpore s dobrými mravmi, a so skutočným účelom konania na ústavnom súde...

Preto navrhujem, aby ústavný súd sťažnosť zamietol, a v prípade ak by aj ústavnú sťažnosť považoval čo i len za čiastočne dôvodnú a formálne vyslovil porušenie ústavy, z týchto dôvodov hodných osobitného zreteľa sťažovateľom nepriznal žiadne finančné zadosťučinenie a ani náhradu trov konania.»

Predseda okresného súdu uviedol, že sa s uvedeným vyjadrením zákonného sudcu stotožňuje a zároveň vyslovil súhlas s upustením od ústneho prejednania ústavnej sťažnosti.

7. Sťažovatelia sa na výzvu ústavného súdu z 2. apríla 2020 k stanovisku okresného súdu vyjadrili podaním z 21. apríla 2020, doručeným ústavnému súdu 23. apríla 2020, v ktorom v podstatnom uviedli:

«Prieťahy v tomto konaní boli spôsobené aj tým, že došlo podľa informácií, ktoré máme k strate spisu a bolo potrebné tento rekonštruovať a z uvedeného dôvodu boli žalobcovia vyzvaní na opätovné zaslanie podania. Žiadosť o znovu zaslanie podania bola... doručená dňa 6.7.2016, teda po roku a pol. Máme za to, že v danej veci rok a pol súd nekonal z dôvodu straty spisu a vec „neriešil“...

S poukazom na podanú ústavnú sťažnosť uvádzame, že sťažovatelia majú za to, že v konaní pred Okresným súdom Prešov došlo k prieťahom v konaní, o ich podaní nebolo rozhodnuté viac ako štyri roky od jeho doručenia. Sťažovatelia v tejto súvislosti podali aj sťažnosť predsedovi Okresného súdu Prešov...

K skutočnostiam, z akého dôvodu bolo konanie v tejto veci rozhodnuté po 48 mesiacoch sa Okresný súd Prešov nevyjadril. Máme za to, že predmetná dĺžka konania je neprimerane dlhá, keďže v danom konaní sa pojednávanie nenariaďuje a sťažovatelia na základe výzvy Okresného súdu Prešov všetky listiny doručovali súdu v súdom určených lehotách...

K tvrdeniu Okresného súdu Prešov, že uvedené konanie je vedené len za účelom získania „neoprávneného finančného prospechu“ uvádzame, že sťažovatelia si uplatnili nárok na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, nakoľko primerané finančné zadosťučinenie Ústavný súd nemôže priznať, v prípade, ak sa ho sťažovateľ nebude domáhať (ne ultra petitum)...»

Sťažovatelia vyslovili súhlas s upustením od ústneho pojednania ústavnej sťažnosti.

8. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

K obsahu súdneho spisu okresného súdu v napadnutom konaní

9. Ústavný súd z obsahu ústavnej sťažnosti, ako aj na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu okresného súdu zistil tieto podstatné skutočnosti o priebehu napadnutého konania okresného súdu:

- 2. decembra 2014 bol okresnému súdu sťažovateľmi doručený návrh na povolenie obnovy konania vo veci sp. zn. 28 P 361/2012,

- 3. decembra 2014 daný pokyn kancelárii okresného súdu na predloženie spisu predsedovi okresného súdu na vyjadrenie súhlasu alebo nesúhlasu na preradenie veci do registra „P“ z dôvodu, že predmetom konania je návrh na obnovu konania o schválenie právneho úkonu za maloletých,

- 16. júna 2016 bola z okresného súdu vypravená písomnosť „Vec: Rekonštrukcia spisu“, ktorou okresný súd v dôsledku nutnosti vykonania rekonštrukcie strateného spisu sp. zn. 13 C 257/2014 vyzval sťažovateľov na predloženie rovnopisu návrhu na povolenie obnovy konania vo veci sp. zn. 28 P 361/2012,

- 8. júla 2016 bol okresnému súdu sťažovateľmi doručený rovnopis návrhu na povolenie obnovy konania vo veci sp. zn. 28 P 361/2012,

- 2. augusta 2016 bolo okresným súdom vydané uznesenie č. k. 13 C 257/2014-8, ktorým sťažovateľov vyzval na doplnenie podania – návrhu na povolenie obnovy konania vo veci sp. zn. 28 P 361/2012,

- 4. augusta 2016 bola okresným súdom vydaná výzva pre sťažovateľov, aby zaplatili súdny poplatok za podaný návrh na povolenie obnovy konania vo veci sp. zn. 28 P 361/2012,

- 26. augusta 2016 bola okresnému súdu doručená odpoveď sťažovateľov na vydané uznesenie č. k. 13 C 257/2014-8, ktorým sťažovateľov vyzval na doplnenie podania – návrhu na povolenie obnovy konania vo veci sp. zn. 28 P 361/2012,

- 13. januára 2017 záznam o zložení – zaplattení súdneho poplatku sťažovateľmi za podaný návrh na povolenie obnovy konania vo veci sp. zn. 28 P 361/2012,

- 9. mája 2019 bolo okresným súdom vydané uznesenie č. k. 13 C 257/2014-31, ktorým bola žaloba sťažovateľov na obnovu konania odmietnutá,

- 3. júna 2019 bolo okresnému súdu doručené odvolanie sťažovateľov proti uzneseniu okresného súdu č. k. 13 C 257/2014-31 z 9. mája 2019,

- 20. júna 2019 okresný súd uložil sťažovateľom, aby zaplatili súdny poplatok za podané odvolanie proti uzneseniu okresného súdu č. k. 13 C 257/2014-31 z 9. mája 2019,

- 9. júla 2019 bol okresným súdom Krajskému súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) predložený spis s opravným prostriedkom,

- 22. októbra 2019 bolo krajským súdom vydané uznesenie č. k. 10 Co 52/2019-54, ktorým krajský súd potvrdil uznesenie okresného súdu č. k. 13 C 257/2014-31 z 9. mája 2019.

IV.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská

10. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

11. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd,

alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

11.1 Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

11.2 V zmysle čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie.

12. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prierahov...

V.

Posúdenie vecí ústavným súdom

13. Ústavný súd za podstatu tejto ústavnej sťažnosti považoval namietané porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prierahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v napadnutom konaní okresného súdu. K porušeniu nimi označeného základného práva malo dôjsť v dôsledku:

- nekonania okresného súdu v napadnutom konaní okresného súdu.

Súčasne sťažovatelia namietali, že po doručení podania okresnému súdu boli až po roku a pol vyzvaní na zaslanie rovnopisu podania v súvislosti s rekonštrukciou strateného spisu a aj následne po tom, čo im bola adresovaná výzva na zaplatenie súdneho

poplatku zo 4. augusta 2016, nebolo vo veci vydané žiadne meritórne či iné rozhodnutie, počas obdobia viac ako dvoch rokov a ani v čase podania ústavnej sťažnosti, teda po viac ako štyroch rokoch od začiatku napadnutého konania nebolo vo veci vydané meritórne právoplatné rozhodnutie.

14. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy preto nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (I. ÚS 295/2019).

15. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

16. Keďže súdne konanie vo veci sťažovateľov začalo za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), táto povinnosť súdu a sudcu vychádzala z dikcie ustanovenia § 6 OSP, ktorý súdom prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov je v konaniach spadajúcich pod tzv. mimosporové konania v súčasnosti *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp v čl. 12 Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“), ktorý upravuje zásadu hospodárnosti a rýchlosti konania v mimosporovom súdnom konaní. Podľa § 30 CMP po začatí konania postupuje súd v súčinnosti s ostatnými subjektmi konania tak, aby bola vec v čo najkratšom čase prejednaná a rozhodnutá.

17. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická

zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Zároveň v súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (m. m. III. ÚS 489/2018). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v prípade sťažovateľov.

18. Pokiaľ ide o kritérium právna a skutková zložitost' veci, ústavný súd konštatuje, že konanie, v ktorom sa rozhoduje o návrhu na povolenie obnovy konania, vo všeobecnosti tvorí súčasť bežnej rozhodovacej agendy všeobecných súdov. Okresný súd v podanom vyjadrení k prijatej ústavnej sťažnosti sťažovateľov namietol, že napadnuté konanie bolo do istej miery netypické, ako aj to, že pôvodnému návrhu sťažovateľov bolo v pôvodnom konaní, ktorého obnovu požadovali, vyhovené a nešlo preto o problematiku, ktorá by bola v súdnej praxi riešená bežne s existenciou ustálenej judikatúry. Ústavný súd k tomu poznamenáva, že si samozrejme uvedomuje skutočnosť, že každé jedno súdne konanie má svoje špecifiká a osobitosti. Na druhej strane ale samotná skutočnosť, že okresný súd posudzoval dôvody obnovy konania v celkovej dĺžke niečo viac ako štyri roky, je z ústavnoprávneho hľadiska neakceptovateľná, a preto nie je možné pri posudzovaní tohto kritéria okresný súd zbaviť zodpovednosti za priebeh napadnutého konania okresného súdu v súvislosti s posudzovaním existencie zbytočných prietáhov.

19. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či v napadnutom konaní okresného súdu mohlo dôjsť k zbytočným prietahom, bolo správanie sťažovateľov ako účastníkov tohto súdneho konania. Ústavný súd po preskúmaní priebehu napadnutého konania okresného súdu nezistil na strane sťažovateľov také skutočnosti spočívajúce v ich správaní, ktoré by mohli okresný súd exkulovať spod jeho zodpovednosti. Zo súdneho spisu okresného súdu vyplýva, že sťažovatelia na výzvy okresného súdu reagovali v primeranom čase a z ich strany neboli zistené také postupy, ktoré by zásadným spôsobom predlžovali napadnuté konanie, minimálne do vydania neprávoplatného meritórneho rozhodnutia vo veci. Sťažovatelia adresovali predsedovi okresného súdu aj sťažnosť na prietahy v konaní, ktorá bola v odpovedi z 24. mája 2019 pod sp. zn. Spr 2231/2019 vyhodnotená ako dôvodná.

20. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu práva sťažovateľov na prerokovanie vec bez zbytočných prietáhov, bol postup okresného súdu. K tomuto ústavný súd považuje za potrebné uviesť, že v napadnutom konaní okresného súdu sa vyskytli na strane okresného súdu aj jednotlivé časové úseky jeho úplnej nečinnosti. Konkrétne je možné poukázať na časové úseky, a to od 3. decembra 2014 do 16. júna 2016 (rok a šesť mesiacov), ako aj následne na obdobie od 4. augusta 2016, keď okresný súd vykonal posledný úkon, a to vydal výzvu pre sťažovateľov, aby zaplatili súdny poplatok za podaný návrh na povolenie obnovy konania vo veci sp. zn. 28 P 361/2012, až do 9. mája 2019, keď bolo vydané neprávoplatné rozhodnutie vo veci samej – uznesenie okresného súdu č. k. 13 C 257/2014-31, ktorým bola žaloba sťažovateľov na obnovu konania odmietnutá (dva roky a deväť mesiacov). Respektíve časové obdobie od zaplataenia súdneho poplatku sťažovateľmi 13. januára 2017 až do vydania meritórneho neprávoplatného rozhodnutia vo veci z 9. mája 2019 okresným súdom trvalo dva roky a takmer štyri mesiace. Koniec koncov, ako už bolo uvedené, prietahy v napadnutom konaní boli uznané aj samotným vtedajším predsedom okresného súdu v jeho odpovedi z 24. mája 2019 pod sp. zn. Spr 2231/2019 na podanú sťažnosť sťažovateľov.

21. Z vykonaného prehľadu procesných úkonov ústavný súd teda na strane okresného súdu musí konštatovať už uvedené obdobie jeho úplnej nečinnosti vo veci samej. Poznamenáva, že napadnuté konanie okresného súdu ako celok trvalo do vydania neprávoplatného meritórneho rozhodnutia okresného súdu vo veci samej približne štyri roky a päť mesiacov, pričom obdobia úplnej nečinnosti z toho tvorili celkovo viac ako tri a pol roka. Po preskúmaní spisového materiálu tak ústavný súd nemohol inak ako dospieť k jednoznačnému záveru, že prietahy v napadnutom konaní okresného súdu idú primárne na vrub okresnému súdu. Na tomto mieste ústavný súd považuje za potrebné aspoň v krátkosti reagovať aj na obranu okresného súdu spočívajúcu v jeho tvrdení o nedostatočnosti podaného návrhu na obnovu konania sťažovateľmi. Ústavný súd poukazuje na to, že práve súd je tým orgánom, ktorý má dbať na čo najefektívnejší postup v konaní, pričom zo súdneho spisu jednoznačne vyplýva, že okresný súd sťažovateľov vyzval na doplnenie podania až po roku a pol od podaného návrhu, a to po tom, ako bola vykonávaná rekonštrukcia spisu.

22. Ústavný súd zdôrazňuje, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v konečnom dôsledku nezavávajú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní (m. m. III. ÚS 489/2018).

23. Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti relevantné pre danú vec ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku tohto rozhodnutia).

VI.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadost'účinenia

24. V súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

25. Sťažovatelia v petite ústavnej sťažnosti navrhli, aby ústavný súd po prijatí rozhodnutia o porušení označeného základného práva podľa ústavy, prikázal okresnému súde konať v predmetnej veci bez zbytočných prietáhov. Keďže okresný súd už v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti v napadnutom konaní meritórne rozhodol, pričom toto rozhodnutie nadobudlo na základe potvrdzujúceho uznesenia krajského súdu č. k. 10 Co 52/2019-54 z 22. októbra 2019, ako druhoінстанčného súdu, právoplatnosť 19. novembra 2019, ústavný súd ústavnej sťažnosti sťažovateľov v tejto časti nevyhovel (bod 3 výroku tohto rozhodnutia).

26. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

27. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

28. Keďže ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy bolo porušené, zaoberal sa aj ich žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia. Sťažovatelia v podanej ústavnej sťažnosti požadovali priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 3 000 € pre každého z nich, čo odôvodnili jednak celkovou dĺžkou napadnutého konania okresného súdu v trvaní viac ako štyroch rokov do dňa podania ústavnej sťažnosti, počas ktorého boli sťažovatelia v stave právnej neistoty, ako aj tým, že takáto situácia sťažovateľom spôsobuje frustráciu a utrpenie z dĺžky tohto konania.

29. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (III. ÚS 103/2018).

30. Vzhľadom na okolnosti danej veci však ústavný súd dospel k záveru, že samotné konštatovanie porušenia základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy je pre sťažovateľov dostatočným zadosťučinením. Ústavný súd k záveru o nepriznaní primeraného finančného zadosťučinenia dospel najmä na základe tej skutočnosti, že sťažovatelia podali ústavnú sťažnosť až po tom, ako bolo vo veci vydané meritórne, aj keď ešte neprávoplatné rozhodnutie. Nie je možné opomenúť, že právoplatným nebolo len z dôvodu podania opravného prostriedku zo strany sťažovateľov, ktoré však nebolo úspešné. Rovnako tak ústavný súd poukazuje aj na to, že na základe skutočností vyplývajúcich zo súdneho spisu

týkajúcich sa postupu okresného súdu v napadnutom konaní sťažovatelia mohli, resp. mali dôvod priet'ahy v napadnutom konaní okresného súdu namietat' už oveľa skôr, pričom nie je celkom zrejmé, prečo tak neučinili, a s poukazom na to sa javí aj ich argumentácia vzniknutou ujmou, čo sa týka ich frustrácie a údajného utrpenia z dĺžky napadnutého konania, ako prinajmenšom spochybniteľná.

31. Ústavný súd vzhľadom na už uvedené dôvody, s poukazom na zásadu spravodlivosti, nevyhovel tej časti ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovatelia žiadali priznať finančné zadosťučinenie, preto v tejto časti rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto rozhodnutia.

VII.

Trovy konania

32. Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku ich právneho zastúpenia advokátom v konaní pred ústavným súdom.

33. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

34. Ústavný súd priznal sťažovateľom trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta, a vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu. Podľa § 13 ods. 2 vyhlášky základná sadzba tarifnej odmeny sa zníži o 50 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb.

35. Náhradu trov konania priznal ústavný súd za tri úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti a zaslanie písomného stanoviska k vyjadreniu okresného súdu). Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania v prípade úkonov právnej služby, a to prevzatia a prípravy zastúpenia a podania ústavnej sťažnosti vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2018, ktorá bola 980 €, keďže ide o úkony právnej služby vykonané v roku 2019, teda výpočtový základ tvorí sumu 163,33 €. Za úkony právnej služby vykonané v roku 2019 patrí režijný paušál v sume 9,80 €. V prípade úkonu právnej služby, a to zaslania písomného stanoviska k vyjadreniu okresného súdu vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2019, ktorá bola 1 062 €, keďže ide o úkon právnej služby vykonaný v roku 2020, teda výpočtový základ tvorí sumu 177 €. Za úkon právnej služby vykonaný v roku 2020 patrí režijný paušál v sume 10,62 €. Keďže právny zástupca sťažovateľov je platcom dane z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), uvedená suma bola navýšená o DPH vo výške 20 % podľa § 18 ods. 3 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. Trovy právneho zastúpenia vrátane započítania DPH tak v konaní pred ústavným súdom predstavujú celkovú sumu 640,66 € (bod 2 výroku tohto rozhodnutia).

36. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný nahradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

37. Toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia poslednému z účastníkov konania (§ 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. mája 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu